
Живорад ЈЕВТИЋ

**АДМИНИСТРАТИВНО-ТЕРИТОРИЈАЛНЕ ПРОМЕНЕ
У ВАЉЕВСКОМ КРАЈУ (1955–1990)**

Наш комунални систем поникао је из народноослободилачких одбора. На тој традицији, после увођења радничког самоуправљања „... развила се и југословенска комуна (општина) као основна друштвено-политичка заједница. Њену основу чини друштвена својина над средствима за производњу, самоуправљање радника у удруженом раду и самоуправљање радних људи и грађана који у оквиру комуне задовољавају своје индивидуалне и заједничке потребе” (1,283).*

**Успостављање новог уређења општина и срезова
увођење комуналног система 1955. године**

Друштвено-политички и привредни развој наше земље наметао је нове односе у производњи. Услед великих потреба за радном снагом, снабдевањем, здравственим услугама, образовањем и из других разлога, индустријски центри привлачили су становништво своје околине. Тако су стварана и нова економска гравитациона подручја која су утицала и на границе између постојећих административних јединица. У тако измењеним друштвено-економским условима, тадашње општине и срезови нису више одговарали па су њихове границе и без утицаја органа власти почеле да се мењају. С тога, биле су потребне корените промене у унутрашњој структури, територијалним оквирима и у међусобним односима различитих нивоа управљања појединим пословима. Нужност промена у општинама и срезовима била је и због тога што су они егзистирали и као мале административне творевине, великим делом затворене и без могућности да саме израсту у јаче економске целине. У времену до 1955. године функцију комуне вршили су срезови. Промене у територијалној концепцији имале су и за циљ да се, уместо више врста, више степеница и великог броја малих локалних заједница раздвојених на градске и сеоске, створе економски јаче комуне. То би се постигло уједињавањем града и села у једну комуноу и утврдио јединствен статус свих општина без обзира на њихову величину и економску снагу. Ово је Кардељева идеја о великој јединственој градско-сеоској комуни која је требала да обезбеди неопходан, довољно широк територијални оквир за задовољење основних животних потреба грађана, за шире и рационалне планирање простора и друштвено-економског развоја.

* На крају чланка наведена је литература. Први број означава назив извора из кога је цитат узет, а други број означава страницу истог.

Што се тиче срезова, оии су послужили у припремама за нову реорганизацију као пут који је требало да доведе од стварања комуне (општине). У том процесу дошло је до територијалног повећања општина, приближно величини тадашњих срезова који су се претворили у комуноу. Срезови су територијално повећани, променили функцију и у свом коначном развоју постали заједница комуна (општина). Они су се даље развијали у органе који су координирали делатност комуна, повезивали мање развијене комуне с развијеним и обављали друге послове утврђене уставом, законима, статутима и самоуправним споразумима и договорима.

На основу Општег закона о уређењу општина и срезова који је усвојен 16. јуна 1955. године на седници Савезног већа Савезне народне скупштине, приступљено је територијалном повећавању општина. Новим уређењем општина и срезова није унето принципијелно ништа ново у наш друштвени развитак. По својој суштини, остају само као даља изградња и усавршавање политичког система, чији су темељи постављени увођењем радничког самоуправљања.

Тиме је практично проширена основица друштвеног самоуправљања, као и нашег целокупног система. Ово је била „... Једна од најзначајнијих фаза у развиту социјализма у нашој земљи” (2,333).

После усвајања поменутог закона, Савезно веће и Веће произвођача су на седници одржаној 5. јула 1955. године донели савезни Закон о надлежности народних одбора општина и срезова, који је потврдио нов положај и функције општине као основне ћелије нашег друштвеног и политичког уређења, и среза као заједнице комуна.

Неколико дана раније, тачније 1. јула 1955. године, Народна скупштина НР Србије је на седници Републичког већа усвојила Закон о подручјима срезова и општина (3,433). Тај закон је заменио тада постојеће законе о административно-територијалној подели наше републике.

По том закону, у НР Србији формирана су 42 среза. У ваљевском крају су срезови Ваљево и Лазаревац, са седиштима у истоименим местима. Границе срезова утврђене су границама са подручја тога среза, а границе општина утврђене су границама катастарских општина које се налазе на њеном подручју. Границе општина на подручју градова утврђују се статутом среза. Уколико дође до спорова у границама општина у саставу среза, њих решава народни одбор среза. Све исправке граница општина су у надлежности Извршног већа НР Србије.

Према поменутом закону, политичко-територијална подела по општинама у ваљевском крају изгледа овако:

I у срезу Ваљево:

Ред. бр.	Назив општине	Седиште народног одбора општине	Подручје општине обухвата	
			Насељена места	Катастарске општине
1	2	3	4	5
1.	Бранковина	Бранковина	Бабина Лука Близоње Бранковина Забрдица Козличих Јазовник** Јошева Котешница Кршна Глава Рабас	Бабина Лука Близоње Бранковина Забрдица Козличих Јошева Котешница Кршна Глава Рабас

1	2	3	4	5
2.	Ваљево	Ваљево	Ваљево Бело Поље Градац Кличевац Попаре Белошевац Бујачић Попучке Горић Горња Грабовица Дегурић Доња Грабовица Јасеница Јовања Клинци Петница Рађево Село Седлари	Ваљево Белошевац Бујачић Попучке Горња Грабовица Дегурић Доња Грабовица Јасеница Јовања Клинци Петница Рађево Село Седлари
3.	Гола Глава	Гола Глава	Гола Глава Дружетић Радуша Слатина	Гола Глава Дружетић Радуша Слатина
4.	Дивци	Дивци	Дивци Веселиновац Дупљај Кланица Клашнић Лозница Лукавац Мрчић Шушеока	Дивци Веселиновац Дупљај Кланица Клашнић Лозница Лукавац Мрчић Шушеока
5.	Драчић	Драчић	Драчић Бачевци Белић Бранговић Жабари Зарубе Ковачице Пријездић Равње	Драчић Бачевци Белић Бранговић Жабари Зарубе Ковачице Пријездић Равње
6.	Каменица	Каменица	Каменица Горња Буковица Миличиница Оглађеновац Осладић Стапар	Каменица Горња Буковица Миличиница Оглађеновац Осладић Стапар
7.	Лелић	Лелић	Лелић Богатић Горње Лесковице Доње Лесковице Сандаљ Стрмна Гора Сушица	Лелић Богатић Горње Лесковице Доње Лесковице Сандаљ Стрмна Гора Сушица
8.	Мионица	Мионица (варошица)	Мионица (варошица)	Мионица (варошица)

1	2	3	4	5
			Берковац Брежђе Горњи Мушић Велико Мариште Вртиглав Горњи Лајковац Гуњица Доњи Мушић Дучић Ђурђевац Кључ Команице Маљевић Мионица (село) Наномир Паштрић Планиница Попадић Радобић Ракари Санковић	Берковац Брежђе Горњи Мушић Вртиглав Горњи Лајковац Гуњица Доњи Мушић Дучић Ђурђевац Кључ Команице Маљевић Мионица (село) Наномир Паштрић Планиница Попадић Радобић Ракари Толић
9.	Осечина	Осечина (варошица)	Осечина (варошица) Осечина (село) Братачић Горње Црниљево Драгијевица Комирић Коњуша Лопатањ Остружањ Плужац Сирдија Туђин	Осечина (варошица) Осечина (село) Братачић Горње Црниљево Драгијевица Комирић Коњуша Лопатањ Остружањ Плужац Сирдија Туђин
10.	Памбуковица	Памбуковица	Памбуковица Баталаге Докмир Зукве Новаци Трлић Чучуге	Памбуковица Баталаге Докмир Зукве Новаци Трлић Чучуге
11.	Пецка	Пецка	Пецка Гуњаци Драгодол Царина Коњиц Скадар	Пецка Гуњаци Драгодол Царина
12.	Причевић	Причевић	Причевић Беомужевић Доња Буковица Златарић Мајиновић	Причевић Беомужевић Доња Буковаца Златарић Мајиновић
13.	Рајковић	Рајковић	Тупанци Рајковић Буковац Голубац Крчмар	Тупанци Рајковић Буковац Голубац Крчмар

1	2	3	4	5
14.	Словац	Словац	Мратишић Осеченица Пауне Робаје Словац Бајевац Вировци Врховине Маркова Црква Непричава Придворица Ратковац Степање	Мратишић Осеченица Пауне Робаје Словац Бајевац Вировци Врховине Маркова Црква Непричава Придворица Ратковац Степање
15.	Суводање	Суводање	Суводање Бобова Врагочаница Ситарнице Станина Река	Суводање Бобова Врагочаница Ситарнице Станина Река
16.	Тубравић	Тубравић	Тубравић Балиновић Брезовице Вујиновача Кунице Ребель Мијачи Пакље Ровни Совач Стубо	Тубравић Балиновић Брезовице Вујиновача Кунице Ребель Пакље Ровни Совач Стубо
17.	У6	У6	У6 Таково Богдановица Гвозденовић Гуњевац Звиздар Мургаш Паљуви Руклада Совљак Стубленица Тврдојевац Трњаци Црвена Јабука	У6 Таково Гвозденовић Гуњевац Звиздар Мургаш Паљуви Руклада Совљак Стубленица Тврдојевац Трњаци Црвена Јабука

II. У срезу Лазаревац:

Ред. број	Назив општине	Седиште народног одбора општине	Подручје општине обухвата	
			насељена места	катастарске општине
1.	Белановица	Белановица	Белановица Драгољ Живковци Калањевци Козељ Пољанице Трудељ Шутци	Белановица Драгољ Живковци Калањевци Козељ Пољанице Трудељ Шутци

1	2	3	4	5
2.	Бељина	Бељина	Бељина Арнајево	Бељина Арнајево
3.	Дудовица	Дудовица	Манић Рожанци Слатина Дудовица Барзиловица Брајковац Латковић Чибутковица	Манић Рожанци Слатина Дудовица Барзиловица Брајковац Латковић Чибутковица
4.	Лајковац	Лајковац (варошица)	Лајковац (варошица) Лајковац (село) Врачевић Доњи Лајковац Јабучје Пепељевац Прњавор Рубрибреза Стрмово Ћелије	Лајковац (варошица) Врачевић Доњи Лајковац Јабучје Пепељевац Прњавор Рубрибреза Стрмово Ћелије
5.	Лазаревац	Лазаревац	Лазаревац Араповац Барошевац Бистрица Бурово Велики Црљени Вреоци Дрен Жупањац Зеоке Јунковац Крушевица Лукавица Мали Борак Мали Црљенци Медошевац Миросаљци Петка Пркосава Рудовци Сакуља Скобаљ Стубица Трбушница Цветовац Шопић Шушњар	Лазаревац Араповац Барошевац Бистрица Бурово Велики Црљени Вреоци Дрен Жупањац Зеоке Јунковац Крушевица Лукавица Мали Борак Мали Црљенци Медошевац Миросаљци Петка Пркосава Рудовци Сакуља Стрмово Стубица Трбушница Цветовац Шопић Шушњар
6.	Љиг	Љиг	Љиг Ба Бабајић Бошњановић Бранчић Велишевац Гукоши Дићи Доњи Бањани Ивановци Јајчић Кадина Лука Липље	Љиг Ба Бабајић Бошњановић Бранчић Велишевац Гукоши Дићи Доњи Бањани Ивановци Јајчић Кадина Лука Липље

1	2	3	4	5
			Палежница Славковица Цветановац Степојевац Велики Борак Врбовно Лесковац Соколово Шиљаковац	Палежница Славковица Цветановац Степојевац Велики Борак Врбовно Лесковац Соколово Шиљаковац
7.	Степојевац	Степојевац		

Према наведеном закону, у ваљевском крају укинута су срезови Љишки, са седиштем у Љигу, подгорски, са седиштем у Осечини и тамнавски са седиштем у Убу. Истоимена места остала су само као седишта новоформираних општина. Истовремено, укинута је и општина града Ваљево, тиме је коначно прекинута подела на градске и сеоске општине у нашој земљи.

Приликом формирања нових срезова, срезу Ваљево, са непознатим изменама, припали су бивши срезови подгорски и тамнавски, а срез Љишки припојен је срезу Лазаревац.

Упоредним прегледом табеле из претходног прилога (Гласник МИАВ, број 23, Ваљево, 1988, стр. 74–77.), и овде приказане, утврдили смо она села односно општине које су припале другим срезовима и општинама изван ваљевског краја. Те промене у њиховој територијалној припадности између срезова су следеће:

Село, односно општина	Прелаз	
	из среза	у срез
1	2	3
Бастав	подгорског	Лозница
Таор	ваљевског	Титово Ужице
Белотић	подгорског	Лозница
Галовић	подгорског	Шабац
Доње Црниљево	подгорског	Шабац
Ерићи	подгорског	Лозница
Пуљези	подгорског	Лозница
Калиновац	тамнавског	Обреновац
Бргуле	тамнавског	Обреновац
Лисо Поље	тамнавског	Обреновац
Брезовица	тамнавског	Обреновац
Јабучје	тамнавског	Лазаревац
Врело	тамнавског	Обреновац
Кожуар	тамнавског	Обреновац
Дрењима	Љишког	Чачак
Вукона	тамнавског	Обреновац
Бољковци	Љишког	Чачак
Радљево	тамнавског	Обреновац
Лалинци	Љишког	Чачак
Шарбане	тамнавског	Обреновац
Заграђе	Љишког	Чачак
Рупљани	тамнавског	Обреновац
Релјинци	Љишког	Чачак
Каленић	тамнавског	Обреновац
Тулари	тамнавског	Обреновац
Вранице	Љишког	Чачак
Угриновци	Љишког	Чачак
Милавац	Љишког	Чачак
Штавица	Љишког	Чачак

Политичко-територијалне промене у оквиру срезова су:

Село, односно општина	П р е л а з и	
	из општине	у општину
1	2	3
СРЕЗ ВАЉЕВО;		
Бачевци	Бачевци	Драчић
Бело Поље	Бело Поље	Ваљево
Градац	Бело Поље	Ваљево
Дегурић	Бело Поље	Ваљево
Кличевац	Бело Поље	Ваљево
Попаре	Бело Поље	Ваљево
Седлари	Бело Поље	Ваљево
Горња Грабовица	Горња Грабовица	Ваљево
Рађево Село	Горња Грабовица	Ваљево
Доња Грабовица	Доња Грабовица	Ваљево
Горић	Доња Грабовица	Ваљево
Јасенице	Доња Грабовица	Ваљево
Јовања	Јовања	Ваљево
Петница	Петница	Ваљево
Клинци	Петница	Ваљево
Попучке	Попучке	Ваљево
Брежђе	Брежђе	Мионица
Горњи Лајковац	Брежђе	Мионица
Брезовице	Брезовице	Тубравић
Буковац	Буковац	Рајковић
Голубац	Буковац	Рајковић
Крчмар	Буковац	Рајковић
Мратишић	Буковац	Рајковић
Забрдица***	Горња Грабовица	Бранковина
Горња Буковица	Горња Буковица	Каменица
Доња Буковица	Доња Буковица	Причевић
Златарић	Доња Буковица	Причевић
Доња Топлица	Доња Топлица	Мионица
Велико Мариште	Доња Топлица	Мионица
Вртиглав	Доња Топлица	Мионица
Доњи Мушић	Доња Топлица	Мионица
Наномир	Доња Топлица	Мионица
Маљевић	Доња Топлица	Мионица
Ђурђевац	Ђурђевац	Мионица
Клашнић	Ђурђевац	Дивци
Шушеока	Ђурђевац	Дивци
Балиновић	Јабланица	Тубравић
Пакље	Јабланица	Тубравић
Ровни	Јабланица	Тубравић
Стубо	Јабланица	Тубравић
Сандаљ	Јовања	Лелић
Котешица	Котешица	Бранковина
Јошева	Котешица	Бранковина
Рабас	Котешица	Бранковина
Горње Лесковице	Лесковице	Лелић
Доње Лесковице	Лесковице	Лелић
Богатић	Лесковице	Лелић
Лозница	Лозница	Дивци
Веселиновац	Лозница	Дивци
Лукавац	Лукавац	Дивци
Дупљај	Лукавац	Дивци
Осеченица	Осеченица	Рајковић
Пауне	Пауне	Рајковић
Мрчић	Пауне	Дивци
Жабари	Петница	Драчић
Слатина	Слатина	Гола Глава

Кршна Глава	Слатина	Бранковина
Бобова	Ставе	Суводање
Снтарице	Ставе	Суводање
Станина Река	Ставе	Суводање
Суводање	Ставе	Суводање
Горњи Мушић	Врачевић	Мионица
Ракари	Горња Топлица	Мионица
Берковац	Горња Топлица	Мионица
Гуњица	Горња Топлица	Мионица
Попадић	Горња Топлица	Мионица
Струганик	Горња Топлица	Мионица
Дучић	Дучић	Мионица
Тодорин До	Дучић	Мионица
Планиница	Планиница	Мионица
Драгијевица	Драгијевица	Осечина
Драгодол	Драгијевица	Пецка
Врагочаница	Каменица	Суводање
Комирић	Комирић	Осечина
Коњуша	Комирић	Осечина
Лопатањ	Лопатањ	Осечина
Миличаница	Миличаница	Каменица
Горње Црниљево	Миличаница	Осечина
Оглађеновац	Оглађеновац	Каменица
Осладић	Осладић	Каменица
Сирдија	Осладић	Осечина
Туђин	Осладић	Осечина
Мургаш	Мургаш	У6
Рукладе	Мургаш	У6
Паљуви	Паљуви	У6
Стубленица	Паљуви	У6
Совљак	Совљак	У6
Таково	Таково	У6
Богдановица	Таково	У6
Црвена Јабuka	Таково	У6
Тврдојевац	Тврдојевац	У6
Звиздар	Тврдојевац	У6
Гвозденовић	Тврдојевац	У6
Трлић	Трлић	Памбуковица
Докмир	Докмир	Памбуковица
Баталаге	Баталаге	Памбуковица
Зукве	Зукве	Памбуковица
Новаци	Новаци	Памбуковица
Чучуге	Докмир	Памбуковица
Бајевац	Бајевац	Словац
Врховине	Бајевац	Словац
Непричава	Бајевац	Словац
Степање	Бајевац	Словац
СРЕЗ ЛАЗАРЕВАЦ:		
Боговађа	Прњавор	Лајковац
Доњи Лајковац	Прњавор	Лајковац
Врачевић	Врачевић	Лајковац
Доњи Бањани	Доњи Бањани	Љиг
Дићи	Доњи Бањани	Љиг
Драгољ	Драгољ	Белановица
Моравци	Моравци	Љиг
Липље	Моравци	Љиг
Славковица	Славковица	Љиг
Трудель	Трудель	Белановица
Варнице	Трудель	Белановица
Цветановац	Цветановац	Љиг

1	2	3
Бошњановић Мали Борак Скобаљ	Цветановац Мали Борак Мали Борак	Љиг Лазаревац Лазаревац

Даљи развој нашег политичког и друштвеног система наметао је потребу нових промена у територијалној подели како би општине и срезови могли још ефикасније да обављају своје функције. У том циљу донет је Закон о изменама и допунама Закона о подручјима срезова и општина у НР Србији. (4,386) По том закону срез Ваљево је постао територијално знатно већи преузимањем среза Лазаревац (изузев општине Бељина, затим једног малог дела среза Обреновац и неких ободних села која су одвајањем од претходних општина припала општинама среза Ваљево.

Нову територијалну поделу на срез Ваљево и општине у његовом оквиру приказују следеће табеле:

Ред. бр.	Назив општине	Насељена места	Ред. бр.	Назив општине	Насељена места
1.	Бањани:	Бањани Баталаге Брезовица Врело Вукићевица Вукона Дрен Калиновац Кожуар Орашац Тулари			Попучке Горић Горња Грабовица Дегурић Доња Грабовица Јасеница Јовања Клинци Петница
2.	Белановица:	Белановица: Драгољ Живковци Калањевци Козељ Пољанице Трудељ Шутци	5.	Дивци:	Рађево Село Седлари Дивци Веселиновац Дупљај Клашнић Лозница Лукавац Мрчић Шушеока
3.	Бранковина:	Бранковина Бабина Лука Близоње Гола Глава Дружетић Забрдица Козличић Јазовник Јошева Котешница Кршна Глава Рабас Радуша Слатина	6.	Драчић:	Драчић Бачевци Белић Бранговић Жабари Зарубе Ковачице Пријездић Равње
4.	Ваљево:	Ваљево Бело Поље Градац Кличевац Попаре Белошевац Бујачић	7.	Каменица:	Каменица Влашчић Врагочаница Г. Буковица Миличаница Оглађеновац Осладић Стапар
			8.	Лазаревац:	Лазаревац Араповац Барошевац

Ред. Назив општине Насељена места
бр.

Барзиловица
Бистрица
Брајковац
Бурово
Велики Црљени
Врбовно
Вреоци
Дрен
Дудовице
Жупањац
Зеоке
Јунковац
Крушевица
Лесковац
Лукавица
Мали Црљени
Медошевац
Миросаљци
Петка
Пркосава
Рудовци
Сакуља
Соколово
Степојевац
Стрмово
Стубица
Трбушница
Цветовац
Чибутковица
Шопић
Шушњар
9. Лајковац: Врачевић
Д. Лајковац
Лајковац (вар.)
Лајковац (село)
Мали Борак
Маркова Црква
Пепељевац
Придворица
Прњавор
Ратковац
Рубрибреза
Словац
Скобаљ
Стрмово
10. Лелић: Ђелије
Богатић
Г. Лесковице
Д. Лесковице
Лелић
Сандаљ
Стрмна Гора
Сушице
Таор
11. Љиг: Ба
Бабајић
Бошњановић
Бранчић
Велишевац

Ред. Назив општине Насељена места
бр.

Гукоши
Дићи
Доњи Бањани
Ивановци
Јајчић
Кадина Лука
Лалинци
Латковић
Липље
Љиг
Моравци
Палежница
Славковица
Цветановац
Штавица
12. Мионица: Берковац
Брежђе
Вировци
Вртиглав
Горњи
Лајковац
Горњи Мушић
Велико
Мариште
Гуњица
Доњи Мушић
Дучић
Ђурђевац
Кључ
Команице
Маљевић
Мионица (вар.)
Мионица (село)
Наномир
Паштрић
Планиница
Попадић
Радобић
Ракари
Санковић
Струганик
Табановић
Тодорин До
Толић
13. Осечина: Братачић
Горње
Црниљево
Драгијевица
Комирић
Коњуша
Лопатањ
Осечина (вар.)
Осечина (село)
Остружањ
Плужац
Сирдија
Туђин
14. Пецка: Гуњаци
Драгодол

Ред. бр.	Назив општине	Насељена места	Ред. бр.	Назив општине	Насељена места
15.	Причевић:	Пецка Царина Коњиц Скадар Беомужевић Бобова Доња Буковица Златарић Мајиновић Причевић Ситариче Станина Река Суводање Тупанци	18.	Уб:	Бајевац Бргуле Врховине Гвозденовић Гуњевац Докмир Звиздар Зукве Јошева Каленић Лисо Поље Лончаник Љубинић Милорци Мургаш Непричава Новаци Паљуви Памбуковица Радљево Рукладе Совљак Степање Стубленица Таково Богдановица Тврдојевац Трлић Трњаци Уб Црвена Јабука Чучуге Шарбане
16.	Рајковић:	Буковац Голубац Крчмар Мратишић Осеченица Пауне Рајковић Робаје			
17.	Стубо:	Балиновић Брезовице Вујиновача Кунице Пакље Ребељ Мијачи Ровни Совач Стубо Тубравић			

Ако упоредимо табеле из 1955. и 1957. године, које приказују политичко-територијалне поделе, установићемо следеће промене између срезова ваљевског краја и оних са којима се он додирује:

Село, односно општина	Прелаз	
	из среза	у срез
1	2	3
Бањани	Обреновац	Ваљево
Баталаге	Обреновац	Ваљево
Брезовица	Обреновац	Ваљево
Врело	Обреновац	Ваљево
Вукићевица	Обреновац	Ваљево
Вукона	Обреновац	Ваљево
Дрен	Обреновац	Ваљево
Калиновац	Обреновац	Ваљево
Кожуар	Обреновац	Ваљево
Орашац	Обреновац	Ваљево
Бељина	Лазаревац	град Београд
Арнајево	Лазаревац	град Београд
Манић	Лазаревац	град Београд
Рожанци	Лазаревац	град Београд
Слатина	Лазаревац	град Београд

Село, односно општина	П р е л а з и	
	из среза	у срез
1	2	3
Велики Борак	Лазаревац	град Београд
Шиљаковац	Лазаревац	град Београд
Лалинци	Чачак	Ваљево
Штавица	Чачак	Ваљево
Баталаге	Ваљево	Шабац
Бргуле	Обреновац	Ваљево
Јошева	Обреновац	Ваљево
Милорци	Обреновац	Ваљево
Каленић	Обреновац	Ваљево
Лисо Поље	Обреновац	Ваљево
Лончаник	Обреновац	Ваљево
Радљево	Обреновац	Ваљево
Шарбане	Обреновац	Ваљево

И у оквиру среза Ваљево, територијалним повећањем општина, дошло је до прегруписавања, спајања и укидања економски најслабијих и најмањих, тако да је од 17, колико их је било 1955. године, срез 1957. имао само једну општину више, односно 18. Том приликом, у срезу Ваљево укинуте су општине: Гола Глава, Памбуковица, Словац и Суводање. Бивша општина Тубравић није укинута. Она је остала са истим насељеним местима, само што јој је седиште пребачено из Тубравића у Стубо, место ближе Ваљеву. Остале општине су територијално знатно веће у односу на претходно стање. У бившем срезу Лазаревац, који је припојен срезу Ваљево дошло је до укидања општина Дудовица и Степојевац. Стара општина Дудовица и део општине Степојевац припале су општини Лазаревац, а општина Бељина припала је Београду.

Које су политичко-територијалне промене извршене у оквиру новоформираног среза Ваљево, показује следећа табела:

Село, односно општина	П р е л а з и	
	из општине	у општину
1	2	3
Дудовица	Дудовица	Лазаревац
Барзиловица	Дудовица	Лазаревац
Брајковац	Дудовица	Лазаревац
Латковић	Дудовица	Љиг
Чибутковица	Дудовица	Лазаревац
Врбовно	Степојевац	Лазаревац
Лесковац	Степојевац	Лазаревац
Мали Борак	Лазаревац	Лазаревац
Соколово	Степојевац	Лазаревац
Степојевац	Степојевац	Лазаревац
Скобаљ	Лазаревац	Лајковац
Маркова Црква	Словац	Лајковац
Придворица	Словац	Лајковац
Ратковац	Словац	Лајковац
Словац	Словац	Лајковац
Гола Глава	Гола Глава	Бранковина
Дружетић	Гола Глава	Бранковина
Радуша	Гола Глава	Бранковина
Слатина	Гола Глава	Бранковина
Врагочаница	Суводање	Каменица
Таор	Косјерић	Лелић
Вировци	Словац	Мионица
Бобова	Суводање	Причевић

1	2	3
Ситарнице	Суводање	Причевић
Станина Река	Суводање	Причевић
Суводање	Суводање	Причевић
Балиновић	Тубравић	Стубо
Брезовице	Тубравић	Стубо
Вујиновача	Тубравић	Стубо
Кунице	Тубравић	Стубо
Ребељ	Тубравић	Стубо
Мијачи	Тубравић	Стубо
Пакље	Тубравић	Стубо
Ровни	Тубравић	Стубо
Совач	Тубравић	Стубо
Стубо	Стубо	Стубо
Тубравић	Тубравић	Стубо
Бајевац	Словац	Уб
Бргуле	Обреновац	Уб
Врховине	Словац	Уб
Непричава	Словац	Уб
Степање	Словац	Уб
Трлић	Памбуковица	Уб

Наставак и даљи развој комуналног система

Поменути Закон о изменама и допунама закона о подручјима срезова и општина у НР Србији, који је спроведен 1957. године, као и сви остали закони донети од тада до данас, имали су за циљ да потребе за политичко-територијалним променама сведу углавном на појединачне исправке, а не да врше генерално мењање замисли постојећег стања у тој области друштвено-политичког система. Формирање комуна је процес па је потребан дужи временски период за њихово уобличавање и изграђивање.

Тако је већ наредне, 1958. године, на основу члана 7. Закона о подручјима срезова и општина у НР Србији (5,146), Извршно веће Народне републике Србије донело одлуку о исправци граница општина Драчић и Рајковић, среза Ваљево и општине Косјерић и Жевица среза Титово Ужице. Овом одлуком повучена је граница између општина Драчић и Косјерић, Драчић и Рајковић, Рајковић и Жевица и, најзад, између општина Рајковић и Драчић.

Новим Законом о подручјима општина и срезова у НР Србији, који је усвојила Народна скупштина НР Србије на седници Републичког већа, одржаној 26. новембра 1959. године (6,804), извршене су политичко-територијалне промене тако што су опет укинута неки срезови и општине како би новоформиран предствљали још већу и снажнију друштвено-економску целину. Те промене су спроведене у живот 1. јануара 1960. године. Од претходних 18 општина, колико их је било 1957. године, у срезу Ваљево формирано је само 8 општина.

Какво је стање 1960. године после извршених промена, показује следећа табела:

Назив општине Насељена места	Назив општине Насељена места	Назив општине Насељена места
1	2	3
ВАЉЕВО:	Ровни	Стрмово
Бабина Лука	Сандаљ	Стубица
Балиновић	Седлари	Трбушница
Бачевци	Совач	Цветовац
Белић	Стрмна гора	Чибутковица
Белошевац	Стубо	Шопић
Близоње	Стрмна Гора	Шушњар
Богатић	Стубо	ЛАЈКОВАЦ:
Бранговић	Сушица	Бајевац
Бранковина	Таор	Врачевић
Брезовице	Тубравић	Доњи Лајковац
Бујачић	КАМЕНИЦА:	Јабучје
Ваљево	Беомужевић	Лајковац (вар.)
Бело Поље	Бобова	Лајковац (село)
Градац	Влашић	Мали Борак
Кличевац	Врагочаница	Маркова Црква
Попаре	Горња Буковица	Непричава
Веселиновац	Каменица	Пепељевац
Вујиновача	Мајиновић	Придворица
Гола Глава	Миличанина	Прњавор
Горње Лесковице	Оглађеновац	Ратковац
Дегурић	Осладић	Рубрибреза
Дивци	Причевић	Словац
Дивчибаре	Ситарнице	Скобаљ
Доња Буковица	Станина Река	Степање
Доња Грабовица	Стапар	Стрмово
Доње Лесковице	Сиводање	Ћелије
Драчић	Тупанце	ЉИГ:
Дупљај	ЛАЗАРЕВАЦ:	Ба
Жабари	Араповац	Бабајић
Забрдица	Барошевац	Белановица
Зарубе	Барзиловица	Бошњановић
Златарић	Бистрица	Бранчић
Јовања	Брајковац	Велишевац
Јасеница	Бурово	Гукоши
Јошева	Велики Црљени	Доњи Бањани
Кланица	Врбовно	Дићи
Клинци	Вреоци	Живковци
Ковачице	Дрен	Ивановци
Козличић	Дудовице	Јајчић
Јазовник	Жупањац	Кадина Лука
Котешница	Зеоке	Калањевци
Кунице	Јунковац	Козељ
Лелић	Крушевица	Лалинци
Лозница	Лазаревац	Латковић
Лукавац	Лесковац	Липље
Пакље	Лукавица	Љиг
Петница	Мали Црљени	Моравци
Попучке	Медошевац	Палежница
Горић	Миросалци	Пољанице
Пријездић	Петка	Славковица
Рабас	Пркосава	Цветановац
Равње	Рудовци	Штавице
Рађево Село	Сакуља	Шутци
Ребељ	Соколово	
Мијачи	Степојевац	

Назив општине Насељена места	Назив општине Насељена места	Назив општине Насељена места
1	2	3
МИОНИЦА:	Струганик	Вукона
Берковац	Табановић	Памбуковица
Брежђе	Тодорин До	Гвозденовић
Буковац	Толић	Гуњевац
Вировац	Шушеока	Докмир
Вртиглав		Звиздар
Голубац	ОСЕЧИНА:	Јошева
Горњи Лајковац	Бастав	Каленић
Горњи Мушић	Белотић	Калиновац
Велико Мариште	Братачић	Кожуар
Гуњица	Горње Црниљево	Кршна Глава
Доњи Мушић	Гуњаци	Лисо Поље
Дучић	Драгијевица	Лончаник
Ђурђевац	Драгодол	Љубинић
Клашнић	Комирић	Милорци
Кључ	Коњуша	Мургаш
Команице	Лопатањ	Новаци
Крчмар	Осечина (вар.)	Паљуви
Маљевић	Осечина (село)	Радљево
Мионица (вар.)	Остружањ	Радуша
Мионица (село)	Пецка	Руклада
Мратишић	Плужац	Слатина
Мрчић	Сирдија	Совљак
Наномир	Туђин	Стубленица
Осеченица	Царина	Таково
Пауне	Скадар	Богдановица
Паштрић	Коњиц	Тврдојевац
Планиница		Трлић
Попадић	УБ:	Тулари
Радобић	Бањани	Трњаци
Рајковић	Бргуле	УБ
Рақари	Брезовица	Црвена Јабука
Робаје	Врело	Чучуге
Санковић	Врховине	Шарбане

Овом политичко-територијалном поделом у ваљевском срезу, односно на територији ваљевског краја укините су следеће општине: Бањани, Белановица, Бранковина, Дивци, Драчић, Лелић, Пецка, Причевић, Рајковић и Стубо, дакле оне најмање и економски најслабије, јер у ближој перспективи нису имале услова за бржи развој. Њихова седишта чинила су села без било какве индустрије. Насељена места која су их сачињавала, прикључена су суседним општинама којима гравитирају, односно које их економски друштвено и политички повезују. Изузетак чини бивша општина Пецка која је једина у целини припојена Осечини. Општина Лазаревац, овом приликом, остала је непромењена. Није било одвајања неког насељеног места, нити, пак, неког придодавања.

Приликом и ове политичко-територијалне поделе било је прелажење насељених места из једног у други срез. Следећа табела приказује то прелажење између срезова Ваљево, Шабац, Чачак, и града Београда:

Село, односно општина	П р е л а з и	
	из среза	у срез
Дружетић (општина Бранковина)	Ваљево	Шабац (општина Коцељева)
Драгољ (општина Белановица)	Ваљево	Чачак (општина Рудник)
Трудељ (општина Белановица)	Ваљево	Чачак (општина Рудник)
Бастав (општина Бела Црква)	Шабац	Ваљево (општина Осечина)
Белотић (општина Бела Црква)	Шабац	Ваљево (општина Осечина)
Баталаге (општина Бањани)	Ваљево	Шабац (општина Коцељева)
Вукићевица (општина Вањани)	Ваљево	град Београд (општ. Обренов.)
Дрен (општина Бањани)	Ваљево	град Београд (општ. Обренов.)
Орашац (општина Бањани)	Ваљево	град Београд (општ. Обренов.)

Политичко-територијалне промене у оквиру среза Ваљево су следеће:

Село односно општина	П р е л а з и	
	из општине	у општину
Бабина Лука	Бранковина	Ваљево
Балиновић	Стубо	Ваљево
Бачевци	Драчић	Ваљево
Белић	Драчић	Ваљево
Близоње	Бранковина	Ваљево
Богатић	Лелић	Ваљево
Бранговић	Драчић	Ваљево
Бранковина	Бранковина	Ваљево
Брезовице	Стубо	Ваљево
Веселиновац	Дивци	Ваљево
Вујиновача	Стубо	Ваљево
Гола Глава	Бранковина	Ваљево
Горње Лесковице	Лелић	Ваљево
Дивци	Дивци	Ваљево
Доња Буковица	Причевић	Ваљево
Доње Лесковице	Лелић	Ваљево
Драчић	Драчић	Ваљево
Дупљај	Дивци	Ваљево
Жабари	Драчић	Ваљево
Зарубе	Драчић	Ваљево
Златарић	Причевић	Ваљево
Јошева	Бранковина	Ваљево
Кланица	Дивци	Ваљево
Ковачице	Драчић	Ваљево
Козличкић	Бранковина	Ваљево
Јазовник	Бранковина	Ваљево
Котешница	Бранковина	Ваљево
Кунице	Стубо	Ваљево
Лелић	Лелић	Ваљево
Лозница	Дивци	Ваљево
Лукавац	Дивци	Ваљево
Пакље	Стубо	Ваљево
Пријездић	Драчић	Ваљево
Рабас	Бранковина	Ваљево
Равње	Драчић	Ваљево
Ребел	Стубо	Ваљево
Мијачи	Стубо	Ваљево
Ровни	Стубо	Ваљево
Совач	Стубо	Ваљево
Стрмна Гора	Лелић	Ваљево
Стубо	Стубо	Ваљево

Село, односно општина	Прелаз	
	из општине	у општину
Сушица	Лелић	Ваљево
Таор	Лелић	Ваљево
Тубравић	Стубо	Ваљево
Беомужевић	Причевић	Каменица
Бобова	Причевић	Каменица
Мајиновић	Причевић	Каменица
Причевић	Причевић	Каменица
Ситариче	Причевић	Каменица
Станина Река	Причевић	Каменица
Суводање	Причевић	Каменица
Тупанци	Причевић	Каменица
Бајевац	Уб	Лајковац
Непричава	Уб	Лајковац
Степање	Уб	Лајковац
Белановица	Белановица	Љиг
Живковци	Белановица	Љиг
Калањевци	Белановица	Љиг
Козељ	Белановица	Љиг
Пољанице	Белановица	Љиг
Шутци	Белановица	Љиг
Буковац	Рајковић	Мионица
Клашнић	Дивци	Мионица
Крчмар	Рајковић	Мионица
Мратишић	Рајковић	Мионица
Мрчић	Дивци	Мионица
Осеченица	Рајковић	Мионица
Пауне	Рајковић	Мионица
Рајковић	Рајковић	Мионица
Робаје	Рајковић	Мионица
Шушеока	Дивци	Мионица
Гуњаци	Пецка	Осечина
Драгодол	Пецка	Осечина
Пецка	Пецка	Осечина
Царина	Пецка	Осечина
Скадар	Пецка	Осечина
Коњиц	Пецка	Осечина
Бањани	Бањани	Уб
Бразовица	Бањани	Уб
Врело	Бањани	Уб
Вукона	Бањани	Уб
Калиновац	Бањани	Уб
Кожуар	Бањани	Уб
Кршна Глава	Бранковина	Уб
Радуша	Бранковина	Уб
Слатина	Бранковина	Уб
Степање	Уб	Лајковац
Тулари	Бањани	Уб
Забрдица	Бранковина	Ваљево
Сандаљ	Лелић	Ваљево

После ових политичко-територијалних, структуралних и других промена, општина је већ крајем 60-тих и на самом почетку 70-тих година добила своју јасну физиономију. Она је постала основа целокупног нашег политичког система. Скоро сви закони који су касније доношени, вршили су само измене и допуне ранијих закона о подручјима општина и срезова.

Тако је после три године од доношења претходног закона, Народна скупштина НР Србије на седници Републичког већа одржаној 12. новембра

1962. године донела Закон о изменама и допунама Закона о подручјима општина и срезова (7,268). Тим законом извршено је спајање срезова Ваљево и Шабац у нови срез Ваљево, са седиштем у Ваљеву и то без икаквих политичко-територијалних промена општина у њима. Срезу Ваљево, из бившег среза Шабац, припале су следеће општине: Боџатић са 14 насељених места, Владимирци са 29, Волујац са 12, Коцељево са 17, Крупањ са 23, Лозница са 51, Љубовија са 29, Мали Зворник са 12, Прњавор са 12 и Шабац са 29. Овим политичко-територијалним променама срезови су достигли највеће повећање од њиховог настанка до укидања 1966. године. Сам срез Ваљево+++ имао је знатно већу површину од данашње Међуопштинске заједнице подринско-колубарског региона, јер је поред мањих других делова захватао и општину Лазаревац.

Устав из 1963. године и његова регулатива положаја и улога општина и срезова

Новим уставом који је донела Народна скупштина НР Србије априла 1963. године (8,193), ФНРЈ је проглашена за СФРЈ, а НР Србија добија назив, Социјалистичка република Србија. Устав је уопштио већ постојећа искуства и форме које пракса потврдила као добре и могуће и које имају трајнији значај. У њему су дате основе за изградњу система општина и срезова с тим да статут општина и појединачни законски прописи регулишу одређену конкретну материју даљег развоја општина и срезова а уместо дотадашњих закона о народним одборима.

Одредбе устава су утврдиле физиономију, права и дужности општина и срезова. Оне су обезбеђивале јединство система, средстава и метода у изградњи општина као и јединствене критеријуме у погледу материјалних услова за њихово функционисање. Уставом је, такође, дефинисан удружени рад на друштвеним средствима за производњу и самоуправљање радних људи с правом одлучивања о производњи и расподели. Све општине и срезови изједначени су у свом правном статусу. Укидају се преостале градске општине и градови као политичко-територијалне јединице, односно дошло је до сједињавања градова са својом сеоском околином.

Новина у нашем друштвено-политичком систему представљају месне заједнице као непосредан облик самоуправљања радних људи и грађана на својој територији. Оне су уведене 2. јула 1964. године. У суштини, израсле су из месних народних одбора и стамбених заједница, али по неким својим обележјима представљају и нове уставне институције са својом друштвено-правном индивидуалношћу и самосталношћу. Њихови програмски задаци усклађени су с друштвеним планом општине на чијој се територији налазе. Пошто су одвојене од државних органа, у њима грађани непосредно управљају одређеним пословима од заједничког интереса: организују и унапређују комуналне, социјалне, здравствене, културне и друге делатности. Уз то треба да представљају и инструмент за учвршћење и даље развоја социјалистичких друштвених односа. Имају својство правног лица.

Друштвена и привредна реформа из 1965. године имала је снажног одраза и на развој комуналног система у нашој земљи. Наступио је процес промена у положају и улози општине како би се реализовале утврђене уставне замисли. До ове реформе привредни систем је усмеравао општину претежно на функцију политичке власти и тиме спутавао њену афирмацију као друштвено-економске заједнице. Промене су имале за циљ усмеравање општине на обезбеђивање материјалних, социјалних, културних и других услова за живот и рад људи на њеној територији, на јачање њене материјалне базе, јачање и дограђивање самоуправљања и самосталности радних организација. Тежња је била да општина престане да буде власт над мате-

ријалним средствима радних људи већ да буде у рукама људи који раде. У том правцу вршене су, поред осталог, и политичко-територијална прилагођавања, па су новим Законом о изменама и допунама Закона о подручјима општина и срезова, који је донела Народна скупштина СР Србије крајем 1965. године (9,246) на територији среза Ваљево укинуте општине:

1. Општина Волујац, а њена територија припојена је општини Шабац;
2. Општина Каменица (ваљевска), а њена територија припојена је општини Ваљево и
3. Општина Прњавор, а њена територија припојена је општини Шабац.

У срезу Ваљево издваја се село Љубинић из састава општине Уб и укључује у састав општине Обреновац, која је припала територији града Београда.

Овим законом је потврђена већа демократизација у спровођењу политичко-територијалних измена. У члану 9. стоји: „Промене које се односе на образовање нових општина, укидање или спајање постојећих општина издвајање појединих насељених места из састава једне и њихово укључивање у састав друге општине и промене седишта општине, могу се вршити само на основу сагласности већине зборовца бирача и општинске скупштине са подручја на која се промене односе.”

И следећи закон после овог, које донела Скупштина СР Србије на седници Републичког и Организационо-политичког већа, 29. децембра 1966. године (10,126), извршио је само мале исправке. Наиме, по њему, насељена места Пауне и Мрчић издвајају се из састава општина Мионица и укључују у састав општине Ваљево.

С обзиром на то да срезови више нису представљали непосредне заједнице грађана и да је измењен њихов карактер, у Уставу СФРЈ из 1963. године унета је одредба по којој се републичким уставом може одредити да у тој републици постоје само општине. На основу те одредбе, Скупштина СР Србије је на седници од 28. децембра 1966. године донела одлуку у проглашењу уставног закона о укидању срезова у СР Србији. По том закону, у СР Србији укидају се срезови закључно са 31. мартом 1967. године, а друштвено-политичке заједнице постају само општине.

После укидања срезова, све до почетка 1970. године, није било никаквих политичко-територијалних промена.

Закон о изменама и допунама Закона о образовању општина у СР Србији, који је донела Скупштина СР Србије на седници Републичког већа и Организационо-политичког већа, 31. јануара 1970. године (11,138), извршене су следеће измене и допуне: У општини Ваљево иза речи „Дивци”, додаје се реч „Дивчибаре”.

После овог закона, већ наредне тачније 2. децембра 1971. године, Скупштина СР Србије је донела нови Закон о образовању општина (12,246), у ставу који се односи на територију општине Ваљево”... бришу се имена насељених места Бело Поље, Градац, Кличевац, Попаре и Доња Грабовица, а њихова подручја укључују у подручје насељеног места Ваљево.”

У систему социјалистичког самоуправљања Општина

Уставом из 1974. године, иако начелно није донето ништа ново у погледу места и улоге општине у нашем друштвеном систему, ипак су јој дате веће гаранције у погледу демократске самосталности. Управо, општина је постала самоуправна и основна друштвено-политичка заједница заснована на власти и самоуправљању радничке класе и свих радних људи. У њој радни људи и грађани стварају и обезбеђују услове за свој живот и рад. Општине су прихватиле самоуправљање и као политичку основу јединственог политичког система и истовремено су и друштвено-економска заједни-

ца, мада у овом смислу међу њима има великих разлика у степену развијености и могућностима задовољавања заједничких и индивидуалних потреба. Такав положај и улога општине требало је да буде полазна тачка за даљу изградњу и развој њене целовите самоуправне структуре и могућност даљег изграђивања друштвених и политичких односа у нашем друштву.

Док је тежиште политичке активности у протеклом периоду било на подруштвљавању, успостављању и развијању самоуправљања, структурном и кадровском оспособљавања за ефикасније функционисање општина дотле се процес њиховог међусобног повезивања и сарадње, нарочито после укидања срезова, веома споро одвијао. Уочено је да међуопштинска сарадња скоро и не постоји. Општине се затварају у себе, чему је доприносио и систем расподеле. Због недостатка те сарадње постојала је тежња за стално административно уједињавање и прегруписавање општина. Укидањем срезова створена је празнина у нашем систему, која је довела до веће изолације комуна. Срезови у старој форми, као органи власти и затворене територијалне организације, нису били потребни, али су остале неке функције на линији друштвене интерграције које су срезови вршили, тако да их после укидања нико није вршио.

Нека основа за међуопштинску сарадњу морала је да постоји па је повезивање општина било нужно. При томе, полазну основу су чиниле већ уобличене шире друштвено-економске целине, односно регије које су територијално одговарале бившим срезовима и окрузима. Управо, и до тада је постојао један вид међуопштинске сарадње, који се одржао до данас. То је Стална конференција градова Југославије. Она је основана још 1953. године као добровољна организација градова у нашој земљи, у време почетка самосталности општина. Искуства стечена радом ове Конференције послужила су као основа за међусобно повезивање и удруживање општина, па је према уставним одредбама из Устава од 1974. године дошло половином 1975. године до конституисања 8. међуопштинских регионалних заједница, у СР Србији међу којима и Подринско-колубарска МРЗ са седиштем у Ваљево. То је територија бившег последњег среза Ваљево без општине Лазаревац. Њу сачињава 14 општина: Богатић, Ваљево, Владимирци, Крупањ, Коцељева, Лозница, Лајковац, Љубовија, Љиг, Мали Зворник, Мионица, Осечина, Уб и Шабац. Друштвени договор о удруживању ових општина потписали су њихови председници половином јула 1975. године. Основни циљеви удруживања били су: стварање трајне сарадње, планирање развоја и усклађивање, и остваривање осталих заједничких интереса. То заједништво засновано је на принципима потпуне равноправности и самоуправне аутономије сваке од удружених општина у циљу бржег и складнијег развоја читавог региона.

Стање територијалне организације општина данас

Скупштина СР Србије, на седници Већа општина и Друштвено-политичког већа од 14. јула 1977. године донела је нови Закон о територијалној организацији општина (13,108) Члан други овог закона гласи: „Територију општине чине насељена места, односно подручја катастарских општина која улазе у њен састав. Назив општине одређен је називом места у коме је њено седиште”. У трећем члану истог закона стоји: „Ступањем на снагу овог закона престаје да важи Закон о образовању општина, („Службени гласник НРС”, број 51/59; 42/62. и „Службени гласник СРС”, број 51/65; 52/66; 6/67; 7/69; 4/70; 48/71; 40/72; и 6/74”).

Територијални састав општина у ваљевском крају, према овом закону је следећи:

НАЗИВ ОПШТИНЕ Насељено место	НАЗИВ ОПШТИНЕ Насељено место	НАЗИВ ОПШТИНЕ Насељено место
1	2	3
ВАЉЕВО: Бабина Лука Балиновић Бачевци Белић Белошевац Беомужевић Близоње Бобова Богатић Бранговић Бранковина Брезовице Бујачић Ваљево Веселиновац Влашчић Врагочаница Вујиновача Гола Глава Горић Горња Буковица Горња Грабовица Горње Лесковице Дегурић Дивци Дивчибаре Доња Буковица Доње Лесковице Драчић Дупљај Жабари Забрдица Зарубе Златарић Јазовник Јасеница Јовања Јошева Каменица Кланица Котешица Кунице Лелић Лозница Лукавац Мајиновић Мијачи Миличаница Мрчић Оглађеновац Осладић Пакље Пауне Петница Попучке Пријездић Причевић Рабас Равње	Рађево Село Ребељ Ровни Сандаљ Седлари Ситарнице Совач Станина Река Стапар Стрмна Гора Стубо Суводање Сушица Таор Тубравић Тупанци ЛАЈКОВАЦ: Бајевац Врачевић Доњи Лајковац Јабучје Лајковац (вар.) Лајковац (село) Мали Борак Маркова Црква Непричава Пепељевац Придворица Прњавор Ратковац Рубрибреза Скобаљ Словац Степање Стрмово Ћелије ЉИГ: Ба Бабајић Белановица Бошњановић Бранчић Велишевац Гукоши Дићи Доњи Бањани Живковци Ивановци Јајчић Кадина Лука Калањевци Козељ Лалинци Латковић Липље Љиг Милавац	Моравци Палежница Пољанице Славковица Цветановац Штавица Шутци МИОНИЦА: Берковац Брежђе Буковац Велико Мариште Вировац Вртиглав Голубац Горњи Лајковац Горњи Мушић Гуњица Доњи Мушић Дучић Бурђевац Клашнић Кључ Команице Крчмар Маљевић Мионица (вар.) Мионица (село) Мратишић Наномир Осеченица Паштрић Планиница Попадић Радобић Рајковић Ракари Робаје Санковић Струганик Табановић Тодорин До Толић Шушеока ОСЕЧИНА: Бастав Белотић Братачић Горње Црниљево Гуњаци Драгијевица Драгодол Комирић Коњиц Коњуша Лопатањ Осечина (вар.)

НАЗИВ ОПШТИНЕ Насељено место	НАЗИВ ОПШТИНЕ Насељено место	НАЗИВ ОПШТИНЕ Насељено место
1	2	3
Осечина (село)	Гвозденовић	Радљево
Остружањ	Гуњевац	Радуша
Пецка	Докмир	Рукладе
Плужац	Звиздар	Слатина
Сирдија	Јошева	Совљак
Скадар	Каленић	Стубленица
Туђин	Калиновац	Таково
Царина	Кожуар	Тврдојевац
УБ:	Кршна Глава	Трлић
Бањани	Лисо Поље	Трњаци
Богдановица	Лончаник	Тулари
Бргуле	Милорци	УБ
Брезовица	Мургаш	Црвена Јабuka
Врело	Новаци	Гугуче
Врховине	Паљуви	Шарбане
Вукона	Памбуковица	

Овај табеларни преглед територијалног састава општина је само утолито измеђен у односу на онај из 1960. године што су општини Ваљево придодата сва она насељена места која су до 1966. године припадала сва она насељена места која су до 1966. године припадала бившој општини Каменица.

И на крају, Закон о изменама и допунама Закона о територијалној организацији општина, донет на седници Већа општина одржаној 14. јуна 1979. године и на седници Друштвено-политичког већа одржаној 28. маја, потврдио је само незнатне измене и то брисањем, односно додавањем речи називима насељених места. Тако се у општини Ваљево у колони: катастарске општине (које због великог простора што би заузеле, нисмо у овом чланку приказали, изузев оне из 1955. године) речи: „Горња Грабовица” замењује се речју: „Грабовица”. У општини Лајковац у колони: „Насељена места” речи: „Лајковац (варошица)” замењује са речима: „Лајковац (варош)”.

Ово је истовремено био и последњи до данас Закон о територијалној организацији општина и променама у називима места.

ИЗВОРИ И ЛИТЕРАТУРА:

1. Енциклопедија Просвета, Београд, 1978. година страна 283.
2. Едвард Кардељ, О комуни, Радничка штампа, Београд, 1981. година страна 233.
3. Службени гласник НРС, број 56, Београд, 20. јул 1955. године, страна 433.
4. Службени гласник НРС, број 27. Београд, 22. јун 1957. године, страна 386.
5. Службени гласник НРС, број 26. Београд, 21. јун 1958, страна 146.
6. Службени гласник НРС, број 51. Београд, 12. децембар 1959. године, страна 804.
7. Службени гласник НРС, број 45. Београд, 17. новембар 1962. године, страна 268.
8. Службени гласник СРС, број 14. Београд, 11. април 1963. године, страна 193.

9. Службени гласник СРС, број 51. Београд, 11. децембар 1965. године страна 246.
10. Службени гласник СРС, број 52. Београд, 30. децембар 1966. године, страна 126.
11. Службени гласник СРС, број 4. Београд, 31. јануар 1970 године страна 138.
12. Службени гласник СРС, број 48. Београд, 7. децембар 1971. године страна 246.
13. Службени гласник СРС, број 31. Београд, 30. јул 1977. годне страна 108.

Summary

ADMINISTRATIVE-TERRITORIAL CHANGES IN THE REGION OF VALJEVO (1955-1990)

Our communal system was developed from the national-liberation committees. The basis of the commune as a socio-political society in the public property of the means of production, self-management of the workers in the associated labour and self-management of the working people and citizens who, within the commune, satisfy their individual and comon needs.

In changed socio-economic conditions, the communities and the administrative districts which existed before 1955. were not appropriate any more. So, the radical changes in the inner structure and territorial limits of the communities and districts were necessary. Thus, in 1955. began the territorial enlargement of the communities.

Further development of our social and political system imposed the necessity for new territorial changes which were done several times: in 1957, 1958, 1962, 1963, 1965, 1966, 1970, 1971, 1977 and 1979. All mentioned political-territorial changes had aimed at creatio, development and strenghtening of the communities as basic socio-political societies, economic totalities and better conditions for self-management and satisfacion of personal and common needs of the working people and citizens on their territory.